

ורבי אליעזר בן יעקב לית ליה משיב אבידה פטור –

And does not ר"א maintain that one who returns a lost object is exempt from taking an oath

OVERVIEW

The גמרא cited a dispute between the ר"א and the חכמים in a case of a מודה. Currently¹ the גמרא understood this to mean literally that the מודה approached the son of the (deceased) מלוה and admitted to borrowing a מנה from the מלוה; however the מלוה claims he repaid the father half. ר"א maintains that it is a case of מודה במקצת² and the מלוה must swear to the son that he indeed paid half. The חכמים argue that here, since the מלוה initially approached the son of the מלוה, the מלוה is considered a משיב אבידה (for he could have chosen not to come forward at all), and is therefore exempt from the שבועה במקצת. The גמרא challenges the view of ר"א and asks 'can it possibly be that ר"א does not agree that a משיב אבידה is פטור from a שבועה?!' The issue at hand is why the גמרא is so certain that ר"א maintains that a משיב אבידה is פטור from a שבועה. There is a מחלוקת between ר"ש and ר"י in explaining the גמרא's assumption.

פירש בקונטרס³ התנן⁴ המוצא מציאה לא ישבע מפני תיקון העולם⁵ -

משיב ר"י explained that the גמרא assumed that ר"א definitely agrees that a משיב אבידה is פטור from a שבועה, **for we learnt in a משנה that one who finds a lost article is not obligated to take the oath of a מודה במקצת, on account of 'the betterment of society'**. This 'תיקון העולם' should apply to every type of משיב אבידה, including our case, where the מלוה claims 'והאכילתיו פרס'; where he did not have to declare initially that he owed the father money.⁶ -

¹ According to the מסקנא of the גמרא, however, the dispute between ר"א and the חכמים is not in a case of מודה. In a case of מודה תובעו all agree that he is a משיב אבידה and a משיב אבידה is פטור משבועה.

² A מודה במקצת is one who admits to owing partially what the plaintiff claims that he owes. A מודה במקצת is שבועה דאורייתא חייב. The גמרא shortly explains the 'reason' for this.

³ בד"ה ורבי.

⁴ גיטין מחב.

⁵ If a מוצא מציאה would be required to take the oath of a מודה במקצת (in a situation where the owner claims that the אבידה was greater than what the מוצא is returning), then people would refrain from returning אבידות, out of concern that they be obligated for a שבועה דאורייתא. Therefore the חכמים instituted that a משיב אבידה is פטור משבועה.

⁶ The current understanding of the ברייתא is that we are discussing a case of מודה טענת עצמו literally, which seemingly means מודה תובעו.

ואית ספרים דגרסי הכי בהדיא -

And there are texts which state this explicitly; in some texts it is written that ר"א cannot disagree with the ruling that a משיב אבידה is פטור משבועה, since 'there is a משנה that states תקון העולם מפני ישבע לא ימוצא מציאה'.

It is the opinion of ר"י (and the 'אית ספרים') that a משיב אבידה in general, as well as our case of ר"א, is פטור from a שבועה on account of the חכמים; but not מדאורייתא. According to תורה law a משיב אבידה would be מחויב שבועה, however, תוספות disagrees:

ואין נראה לרבינו יצחק דמשיב אבידה פטור מדאורייתא מטעם מגו -

And the ר"י disagrees; it cannot be that a משיב אבידה is פטור from a שבועה only according to תורה law, for he has a מגו. The משנה אבידה (in general, and the לוח in the case of ר"א) did not have to come forward at all and he could have kept everything -

ולא מכח ההיא משנה פריך אלא פריך וכי לית ליה מגו -

And the גמרא is not challenging that ר"א must maintain פטור אבידה **on account of that משנה** which states 'המוצא מציאה וכו',⁷ **but rather,** the גמרא is **questioning, does not maintain** the rule of מגו?! It seemed obvious to the גמרא that everyone agrees that מגו is effective⁸ (especially the מגו of a משיב אבידה, as in our case of עצמו)!

תוספות offers a proof that the question of the גמרא that 'וכי לית ליה לראב"י' is not dependent on the משנה of המוצא מציאה (which is a [תקון העולם]), but rather on account of מגו (which is a דין דאורייתא):⁹

וכן משמע בהניזקין (גיטין דף נא, א ושם) דפריך ולית ליה לרבי יצחק המוצא מציאה¹⁰ כולי -

And this is also indicated in פרק הניזקין where the גמרא challenges 'does

⁷ The fact that the משנה states תקון העולם מפני ישבע לא ימוצא מציאה, does not compel ר"א to agree. ר"א is a תנא, and he may disagree with this משנה. Alternately, the משנה states that a משיב אבידה is פטור משבועה, on account of תקון העולם; otherwise people will not return אבידות. In the case of ר"א, however (which is an unusual situation), there may be no need for a ruling that he is פטור משבועה because of a תקון העולם; since even if he is required to swear, there will be no major disruption, as there would be by משיב אבידה.

⁸ See the גמרא further on דף כב, א (after the משנה).

⁹ It would seem that a (regular) משיב אבידה who is a מודה במקצת באין הלה תובעו (the owner confronts him only after he returns the אבידה) is פטור משבועה even without תקון העולם, for he has a מגו. He did not have to come forward at all. The תקון העולם may be required in a case where the owner initially approaches the מוצא and claims that he saw him pick up two [attached] lost objects, which belong to the owner. The finder claims that he picked up only one object. This is a case where the finder has no מגו of claiming I found nothing, since כופר הכל is to be a אדם מעיז וכו'. It is in this case (or similar cases) that the חכמים exempted him from a שבועה מפני תקון העולם. See following footnote # 10.

¹⁰ ר"י stated that if the owner claims I lost two purses which were tied together, and the finder claims that he found only one; the finder must take the oath of a מודה במקצת. See the מהרש"ל there who explains under which circumstances did ר"י rule that he has to swear. See previous footnote # 9.

not agree with the משנה which states **that a מוצא מציאה, etc.** is not obligated to take an oath'. How can ר"י who is an אמורא rule that the finder is required to take the oath of a מודה במקצת?! This contradicts a משנה!

ומשני הוא דאמר כרבי אלעזר בן יעקב דאמר פעמים שאדם נשבע כולי -

And the גמרא answers that ר"י follows the opinion of ר"א who maintains, that sometimes a person swears, etc. on his own claim.¹¹ This answer (seemingly) indicates that ר"א who is a תנא disagrees with the משנה of וכו' המוצא מציאה. – ר"א maintains that a משיב אבידה is obligated to swear. ר"י follows the ruling of ר"א –

ופריך ורבי אלעזר בן יעקב לית ליה משיב אבידה פטור -

And the גמרא there challenges (similar to the challenge in our גמרא); 'does not ר"א maintain that a משיב אבידה is פטור from a שבועה'. This concludes the citation from that גמרא.

Tosfos continues with his proof:

והשתא אי מכח מתניתין פריך -

And now let us see, if (as ר"ש maintains, that) the challenge to ר"א is from the 'strength' of the משנה which states 'המוצא מציאה כו' then the גמרא –

הוה ליה למימר ולית ליה לבי אלעזר בן יעקב המוצא מציאה כדקאמר ארבי יצחק -

Should have said and presented its challenge in the following manner: does not ר"א agree with the משנה of המוצא מציאה, as the גמרא stated when it posed the challenge to ר"י. The גמרא clearly asked ר"א the same question, ולית ליה לר"י המוצא מציאה. The fact the question on ר"א was phrased differently (ולית ליה המוצא מציאה) (which was מציאה) than the question on ר"י (לית ליה משיב אבידה) proves that they are different questions. The question on ר"א is not on account of the משנה¹² (where it is only a פטור מדאורייתא) (which is a פטור מפני תקון העולם), but rather on account of מגו.

Tosfos offers an additional proof that the question on ר"א is not based on the משנה of המוצא מציאה:

ועוד כיון דמשני הוא דאמר כרבי אלעזר בן יעקב -

And furthermore since the גמרא answered on its original question (does not ר"א agree to the משנה of המוצא מציאה; to which the גמרא answered) that ר"י follows the opinion of ר"א –

אם כן רוצה לומר דרבי אלעזר בן יעקב פליג אמתניתין -

This implies that the גמרא intends to state that ר"א argues on our משנה of המוצא מציאה. This is the thrust of the question and answer. The question is how can ר"י (who is an אמורא) argue on the משנה of המוצא מציאה; to which the reply is that he can

¹¹ The גמרא there cites the same ברייתא as here, concerning ר"א.

¹² ר"א may indeed argue with the משנה, etc. See footnote # 7.

disagree with this משנה since he has the support of ראב"י (who is a תנא), who seemingly also argues on that משנה –

אם כן מאי פריך רבי אלעזר בן יעקב לית ליה משיב אבדה פטור -

If that is so, then why does the גמרא ask, 'does not ראב"י agree that משיב אבדה is פטור' (which according to רש"י means does he disagree with the משנה of משיב אבדה), how is this a question?! –

אין הכי נמי דלית ליה –

Indeed this is how it is! ¹³ This is exactly what ראב"י does not agree with the משנה! This is exactly what the answer on the first question (on ר"י) was!

אלא מכח מגו פריך כדפרישית:

But rather, the question on ראב"י is on account of מגו; how can it be that ראב"י does not subscribe to the rule of מגו, which is a דאורייתא; as I have previously explained.

SUMMARY

The assumption that ראב"י agrees that a משיב אבדה is פטור from a שבועה is based, according to רש"י, on the משנה of העולם מפני תקון העולם, and according to תוספות it is based on the rule of מגו. מגו proves his contention, from the manner in which the גמרא (in גיטין) challenges ראב"י.

THINKING IT OVER

1. What are the relative advantages of each of the two proofs that תוספות cites from גיטין?
2. What is the essential difficulty that תוספות has with פירש"י?
3. How can תוספות claim that a משיב אבדה is מדאורייתא, when the פטור משבועה clearly states 'המוצא מציאה לא ישבע מפני תקון העולם' ¹⁴?
4. What would the דין be if an אהרן עד supports the claim of the owner against the finder?

¹³ This is only in the הנהגה, when we assumed עצמו to be literal. However in the מסקנה even ראב"י agrees that a משיב אבדה is פטור משבועה, (even when there is no מגו).

¹⁴ See footnote # 9.